

Province of the
EASTERN CAPE
EDUCATION

Iphondo leMpuma Kapa: Isebe leMfundo
Provinsie van die Oos Kaap: Departement van Onderwys
Porafensie Ya Kapa Botjahabela: Lefapha la Thuto

NASIONALE SENIORSERTIFIKAAT

GRAAD 11

NOVEMBER 2024

REKENINGKUNDE V1

PUNTE: 150

TYD: 2 uur

* I A C C N A 1 *

Hierdie vraestel bestaan uit 10 bladsye, insluitend
'n formuleblad en 'n 7 bladsy-antwoordeboek.

INSTRUKSIES EN INLIGTING

Lees die volgende instruksies aandagtig deur en volg dit noukeurig.

1. Beantwoord AL die vrae.
2. 'n Spesiale ANTWOORDEBOEK word verskaf waarin jy AL die vrae moet beantwoord.
3. 'n Formuleblad met Finansiële Aanwysers is aan die einde van hierdie vraestel aangeheg.
4. Toon AL die bewerkings om deelpunte te verdien.
5. Jy mag 'n nieprogrammeerbare sakrekenaar gebruik.
6. Jy mag 'n donker potlood of blou/swart ink gebruik om die vrae te beantwoord.
7. Toon ALLE bewerkings tot EEN desimale punt, waar van toepassing.
8. Skryf netjies en leesbaar.
9. Gebruik die inligting in die tabel hieronder as 'n riglyn wanneer jy die vraestel beantwoord. Probeer om NIE daarvan af te wyk NIE.

VRAAG	ONDERWERP	PUNTE	TYD (minute)
1	Vaste bates en interne beheer	25	20
2	Begrippe en Staat van Omvattende Inkomste	50	40
3	Staat van Finansiële Posisie en Notas tot Finansiële State	40	30
4	Finansiële aanwysers en Vertolking van Finansiële State	35	30
TOTAAL		150	120

VRAAG 1: VASTE BATES EN INTERNE BEHEER**(25 punte; 20 minute)**

Die volgende inligting het betrekking op Asande Handelaars vir die jaar geëindig 29 Februarie 2024.

GEVRA:

- 1.1 Bereken die ontbrekende syfers wat deur **(i)** tot **(iv)** in die vaste bate-nota aangedui word. (12)
- 1.2 Stel die Bateverkoperekening op. (7)
- 1.3 Bereken die persentasie toename in die waarde van Grond en Geboue indien hul markwaarde soos op 29 Februarie 2024, R5 500 000 beloop. (4)
- 1.4 Die eienaar merk op dat die kilometers op een van die voertuie uiters hoog is. Hy het dus tot die gevolgtrekking gekom dat die bestuurder die voertuig misbruik. Stel TWEE interne beheermaatreëls voor wat geïmplementeer kan word om die besigheid teen die misbruik van voertuie te beskerm. (2)

INLIGTING:**A. Vastebatenota:**

	GROND EN GEBOU	TOERUSTING	VOERTUIG
Drawaarde op 1 Maart 2023		(ii)	200 000
Koste	(i)	600 000	680 000
Opgehoopte waardevermindering		180 000	480 000
Byvoegings teen koste	750 000	90 000	120 000
Vervreemding teen drawaarde			(iv)
Waardevermindering vir die jaar		(iii)	
Drawaarde op 29 Februarie 2024	4 000 000		
Koste	4 000 000	690 000	440 000
Opgehoopte waardevermindering			

B. Inligting uit die Vastebateregister:

- Waardevermindering word soos volg bereken:
 - Op toerusting teen 10% p.j. op verminderdesaldo-metode.
 - Op voertuie teen 12% p.j. op koste.
- Nuwe toerusting is op 1 Julie 2023 aangekoop. Geen toerusting is verkoop nie.
- Geen grond en geboue is gedurende die jaar verkoop nie.
- 'n Afleweringsvoertuig is op 31 Desember 2023 vir R115 000 kontant verkoop.

Besonderhede wat uit die bateregister oor hierdie voertuig onttrek is:

Kosprys	?
Opgehoopte waardevermindering op 1 Maart 2023	R215 000

25

VRAAG 2: BEGRIPPE EN STAAT VAN OMVATTENDE INKOMSTE**(50 punte; 40 minute)**

- 2.1 Kies die konsepte in KOLOM B wat die beste by die beskrywing in KOLOM A pas. Skryf slegs die letter (A–F) langs die vraagnommers (2.1.1 tot 2.1.5) op die ANTWOORDEBOEK neer, byvoorbeeld. 2.1.6 G

KOLOM A	KOLOM B
2.1.1 'n Vaste bedrag vir waardevermindering word elke jaar op vaste bates afgeskryf	A Drawaarde
2.1.2 'n Aparte rekord word vir elke bate in die besigheid gehou	B Waardevermindering
2.1.3 Die vervreemde bate sal teen hierdie waarde in die rekeningkundige rekords weerspieël word	C Waardevermindering op kosprys
2.1.4 Die waarde wat 'n bate gedurende die jaar verloor	D Historiese kostebeginsel
2.1.5 In die nota vir vaste bates word die oorspronklike kosprys getoon	E Vastebateregister
	F Besigheidsentiteitsreël

(5 x 1) (5)

- 2.2 Die volgende inligting hou verband met Eshowe Handelaars. Hul finansiële jaar eindig op 30 Junie 2024.

GEVRA:

Stel die Staat van Omvattende Inkomste (Inkomstestaat) vir die jaar geëindig 30 Junie 2024 op.

(45)

A. INLIGTING:

Lys van sommige van die saldo's en totale van Eshowe Handelaars op 30 Junie 2024.	R
Handelsvoorraad	371 000
Toerusting	118 000
Voertuie	450 000
Debiteurkontrole	88 480
Vastedeposito: AC Bank	120 000
Voorsiening vir oninbare skulde (1 Julie 2023)	4 444
Lening: Amazing Bank	?
Verkope	1 696 080
Koste van verkope	998 000
Salarisse en lone	156 000
Versekering	56 400
Telefoon	18 000
Huur inkomste	95 600
Verpakkingsmateriaal	21 450
Oninbare skulde verhaal	640
Werkgewersbydraes	54 000
Oninbare skulde	3 450
Bankkoste	5 800
Korting toegestaan	1 200
Rente op vaste deposito	?
Diverse uitgawes	34 000

B Aansuiwerings en addisionele inligting.

- (i) 'n Kredietnota vir goedere wat R2 800 kos, uitgereik aan 'n debiteur is nie aangeteken nie. Goedere is teen 'n winsopslag van 60% op kosprys verkoop. Goedere is terug op die rakke geplaas.
- (ii) 'n Brand het in die stoorkamer ontstaan en goedere wat R18 000 gekos het, vernietig. Die versekeringsmaatskappy het ingestem om 85% van die totale eis te betaal. Geen inskrywings is gemaak nie.
- (iii) Voorraad telling op 30 Junie 2024 het die volgende aan die lig gebring:
 Handelsvoorraad R358 000
 Verpakkingsmateriaal R4 000
- (iv) 'n Debiteur A. Susan is insolvent verklaar. Haar boedel het R480 betaal, wat 30 sent in die rand verteenwoordig, uit die insolvente boedel, wat behoorlik aangeteken is. Die balans moet nog as oninbaar afgeskryf word.
- (v) Voorsiening vir oninbare skulde moet teen 5% van uitstaande debiteure bereken word.
- (vi) Ingesluit by die bedrag vir versekering is R4 800 wat vir die tweede en derde kwartaal van 2024 betaal is.
- (vii) Huur is tot 31 Augustus 2024 ontvang. Die maandelikse huur is op 1 April 2024 met 8% verhoog.
- (viii) 20% van die telefoonrekening was nog uitstaande.
- (ix) Die salaris van 'n werknemer, mnr Osana, is uit die Junie 2024-salarisjoernaal weggelaat. Sy salarisbesonderhede is soos volg:
 Netto salaris R7 800
 Aftrekkings R1 200
 Werkgewer se bydrae tot die WVF is 1% van die bruto salaris.
- (x) Die volgende inligting verskyn in die bankstaat wat van IFM bank ontvang is:
 • Internetbankfooie, R420
 • Diensfooie, R880
- (xi) Die volgende leningstaat is van Africa Bank ontvang:

Saldo op 1 Julie 2023	280 000
Maandelikse terugbetalings gedurende die jaar gemaak (rente ingesluit)	4 500
Rente gekapitaliseer	?
Saldo op 30 Junie 2024	249 800

- (xii) Maak voorsiening vir waardevermindering van R17 250.
- (xiii) Die volgende finansiële aanwyser is aan die einde van die finansiële jaar bereken, nadat al die bogenoemde aansuiwerings aangeteken is:

Persentasie Netto wins op verkope 22%.

VRAAG 3: STAAT VAN FINANSIËLE POSISIE EN NOTAS**(40 punte; 30 minute)****3.1 Tiny-Tony Handelaars**

Die volgende inligting hou verband met Tiny-Tony Handelaars vir die finansiële jaar geëindig 30 September 2024.

GEVRA:

3.1.1 Stel die Handels- en Ander Ontvangbaresnota op. (5)

3.1.2 Stel die Ekwiteit en Laste-afdeling van die Staat van Finansiële Posisie op 30 September 2024 op. (17)

INLIGTING:

- A.** Die volgende saldo's het onder andere in die Algemene Grootboek van Tiny-Tony Handelaars op 30 September 2024 verskyn.

Kapitaal: Tiny (01/10/2023)	210 000
Kapitaal: Tony (01/10/2023)	230 000
Privaatrekening: Tiny (Kt.)	15 600
Privaatrekening: Tony (Dt.)	3 600
Handelsvoorraad	125 600
Debiteurekontrole	85 800
Lening: AMP Bank	180 000
Krediteurekontrole	79 500
Toerusting	107 900
Bank (Kt)	5 250
Kleinkas	580
Opgelope inkomste	1 200
SARS: LBS	3 980
Deposito vir elektrisiteit	620
Opgelope uitgawes	450
Pensioenfonds	1 210
Vooruitontvange inkomste	990

B. Aansuiwerings en addisionele inligting:

- (i) Die debietsaldo van A. Sign, R800, in die debiteuregrootboek moet na hul rekening in die krediteuregrootboek oorgeplaas word.
- (ii) Die lening van AMP Bank is oorspronklik op 1 Oktober 2022 ontvang en sou in gelyke maandelikse paaielemente oor 5 jaar terugbetaal word. Terugbetalings is tot op datum gemaak en aangeteken. Rente word nie gekapitaliseer nie.
- (iii) Tiny het halfpad deur die jaar addisionele toerusting ter waarde van R40 000 in die vennootskap bygedra. Geen inskrywings is in die boeke vir hierdie transaksie gemaak nie.

3.2 BECO HANDELAARS

Die volgende inligting is uit die rekeningkundige rekords van BECO Handelaars onttrek. Die winkel word deur Ben en Collin besit.

GEVRA:

Stel die Privaatrekeningnota op soos dit in die notas by die finansiële state vir die jaar geëindig 30 September 2024 sal verskyn.

(18)

INLIGTING:

A. Die volgende saldo's het op 30 September 2024 in die grootboek van BECO Handelaars verskyn:

Kapitaal: Ben	160 000
Kapitaal: Collin	190 000
Privaatrekening: Ben (01/10/2023) (Dt.)	13 500
Privaatrekening: Collin (01/10/2023) (Kt.)	29 000
Onttrekkings: Ben	119 600
Onttrekkings: Collin	105 550
Wins en verlies	?

B. Aansuiwerings en addisionele inligting:

- (i) Ben het op 31 Mei 2024 sy kapitaalbydrae met R40 000 kontant verminder. Dit is in hul boeke aangeteken.
- (ii) Collin het die goedere teruggegee wat nie vir sy persoonlike gebruik geskik was nie, voordat die voorraadopname afgehandel is. Die kosprys was R750. Geen inskrywing is in die boeke vir die goedere wat teruggestuur is gemaak nie.

C. Vennootskapsooreenkoms:

- (i) **Vennote se salarisse:**
Ben verdien 'n maandelikse salaris van R8 500. Collin verdien 8% minder as Ben.
- (ii) **Rente op kapitaal:**
Rente op kapitaal word bereken teen 15% p.j. Let wel inligting B (i).
- (iii) **Bonus aan vennote:**
Slegs Ben is geregtig om 'n bonus van R15 300 aan die einde van die finansiële jaar te ontvang.
- (iv) **Oorblywende winste/verliese:**
Die oorblywende winste/verliese word tussen Ben en Collin in die verhouding 3 : 2 onderskeidelik gedeel. Collin se sekondêre verspreiding het R23 980 beloop.

VRAAG 4: ONTLEDING EN VERTOLKING VAN FINANSIËLE STATE**(35 punte; 30 minute)**

Die volgende inligting is onttrek uit die rekeningkundige rekords van Mila Handelaars, 'n vennootskap tussen Mills en Langa. Hul finansiële jaar eindig elke jaar op die laaste dag van Februarie.

GEVRA:

- 4.1 Bereken die volgende finansiële aanwysers vir die jaar geëindig 29 Februarie 2024:
- 4.1.1 % Bedryfsuitgawes op omset (3)
- 4.1.2 Vuurproefverhouding (4)
- 4.1.3 % Opbrengs op gemiddelde eienaarsbelang verdien deur vennote. (5)
- 4.2 Verduidelik of die onderneming sy bedryfsaktiwiteite doeltreffend bestuur. Haal TWEE finansiële aanwysers met syfers aan. (4)
- Verduidelik hoe die onderneming hul verkope in die toekoms kan verbeter. Haal EEN finansiële aanwyser aan. (2)
- 4.3 Die vennote het besluit om hul besigheidsaktiwiteite in 2024 te verhoog en het ingestem om 'n lening aan te gaan. Verduidelik hoe hul besluit die finansiële risiko van die onderneming beïnvloed het. Haal EEN finansiële aanwyser met syfers aan. (4)
- Verskaf TWEE voorstelle wat die vennote kan oorweeg in plaas van om die lening te verhoog. (2)
- 4.4 Moet die vennote tevrede wees met die % opbrengs op hul belegging? Verduidelik en verskaf TWEE punte met relevante syfers. (5)
- 4.5 Lewer kommentaar oor die likiditeitsposisie van die onderneming vir 2024. Haal TWEE finansiële aanwysers met vergelykende syfers aan. (6)

INLIGTING:**A. Uittreksel uit die Staat van Omvattende Inkomste:**

	2024	2023
Verkope	3 459 000	3 450 000
Koste van verkope	2 161 875	2 156 250
Bedryfsuitgawes	585 000	621 000
Rente uitgawe	83 100	64 500
Netto wins vir die jaar	629 025	608 250

B. Uittreksel uit die Staat van Finansiële Posisie:

	2024	2023
Nie-bedryfsbates (vaste bates)	810 000	670 000
Voorraad	323 100	300 000
Handels- en ander ontvangbares	223 100	175 000
Kontant en kontantekwivalente	100 000	25 000
Kapitaalrekening	2 550 000	1 830 000
Privaatrekening	120 000	140 000
Verbandlening	1 869 000	591 000
Bedryfslaste	359 000	250 000

C. Finansiële aanwysers:

	2024	2023
% bedryfswins op verkope	22,2%	19,5%
% brutowins op koste van verkope	60%	60%
% bedryfsuitgawes op verkope	?	18%
Bedryfsverhouding	1,8 : 1	2 : 1
Vuurproefverhouding	?	0,8 : 1
Vorraadomsetkoers	5,2 keer	8 keer
Debiteure-invorderingsperiode	56 dae	32 dae
Krediteure-betalingperiode	35 dae	40 dae
Skuld-ekwiteit-verhouding	0,7 : 1	0,3 : 1
% opbrengs op vennoot se belang	?	22%
Rente op vaste deposito	8,5%	7,5%

35**TOTAAL: 150**

GRAAD 11 REKENINGKUNDE FORMULEBLAD MET FINANSIËLE AANWYSERS

$\frac{\text{Bruto wins}}{\text{Verkope}} \times \frac{100}{1}$	$\frac{\text{Bruto wins}}{\text{Koste van verkope}} \times \frac{100}{1}$	$\frac{\text{Netto wins}}{\text{Verkope}} \times \frac{100}{1}$
$\frac{\text{Bedryfsuitgawes}}{\text{Verkope}} \times \frac{100}{1}$	$\frac{\text{Bedryfswins}}{\text{Verkope}} \times \frac{100}{1}$	
$\frac{\text{Totale verdienste per vennoot}}{\text{Gemiddelde eienaarsbelang van vennoot}} \times \frac{100}{1}$	$\frac{\text{Netto wins}}{\text{Gemiddelde eienaarsbelang}} \times \frac{100}{1}$	
Bedryfsbates : Bedryfslaste	(Bedryfsbates – Voorraad) : Bedryfslaste	
(Handel en ander ontvangbares + Kontant en kontantekwivalente) : Bedryfslaste		
$\frac{\text{Gemiddelde debiteure}}{\text{Kredietverkope}} \times \frac{365}{1}$	$\frac{\text{Gemiddelde krediteure}}{\text{Krediet aankope}} \times \frac{365}{1}$	
$\frac{\text{Gemiddelde voorraad}}{\text{Koste van verkope}} \times \frac{365 \text{ of } 12}{1}$	$\frac{\text{Koste van verkope}}{\text{Gemiddelde voorraad}}$	
Langtermynlenings : Eienaarsbelang	Totale bates : Totale laste	